

**FRA SETERFJELL
TIL HYTTESTELL**

i Kvisle skog

**FRA SETERFJELL
TIL HYTTESTELL
i Kvisle skog**

er utgitt 1983 av kulturkomiteen i Kvisle skog vel
v/ Anne-Lise og Sverre Larsen, Ringveien 41, 1370 Asker
Else Berith og Thor Fjeldstad, Drengsrudveien 44, 1370 Asker
og Ingeborg og Hans Heimli, Lysthusbråten 7, 1370 Asker

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	side 3
Fra de eldste tider	5
Jernutvinning	5
Gamle veier	5
Seterdrift	6
1700 - 1800 i Vergjedalen	7
Hvem har eiet skogen og fjellet	7
Vergjedalsbruket under Oluf Graff's ledelse	8
Nye eiere	10
Turområdet vårt	11
Oversikt over interessante turområder	14
Oversikt over turforslag	16
Turforslag nr. 1 til og med nr. 10	18
De 9 fjellreglene	33
De livsviktige snøskredreglene	34
Sportsfiske i Vergjedalen	35
Dyre- og fugleliv i hytteområdet	37
Litt om floraen i Kvisle skog	45
Lensmannslaugi	51
Krigheren	51
Et kast	52
Tjuv-Jakob	53
Overtru om tuss og hulder	54
Dystert minne fra seterfjellet	56
Generelle betraktninger og praktiske opplysninger	58
Velforeningen	58
Fjellveien	59
Nødtelefon	60
Vedhogst	60
Renovasjon	61
Fakta om propan	63
Feiing av pipe	64
Parafinlamper	64

FORORD

Tidligere formann i Kvisle Skog vel — Thor Fjeldstad — hadde en tid gått med tanken om at det kunne være interessant å få skrevet ned det som var av historisk verdi for vårt hytteområde og nevnte dette for styret. Styret fant ideen god og at det historiske kunne kombineres med en del praktiske ting som både gamle og nye medlemmer kunne ha glede og nytte av.

På årsmøte i juli 1980 ble det enstemmig besluttet å opprette en kulturkomite med følgende mandat:

1. Skrive en historisk oversikt over forhold og livsførsel fra gamle tider i vellets interesseområde.
2. Fremme fritidsaktiviteter for våre medlemmer ved å kartlegge rutenett for både vinter og sommer ved merking og beskrivelse av de mest aktuelle turveier og løyper.
3. Orienterer gamle og nye medlemmer om regler og normer som bør etterkommes for et godt miljø og god trivsel for vårt hyttesamfunn.
4. Gi en oversikt over fiske, dyre-, fugle- og planteliv.

Følgende medlemmer har arbeidet i komiteen:

Anne-Lise og Sverre Larsen
 Else Berith og Thor Fjeldstad
 Ingeborg og Hans Heimli

Det har vært holdt en rekke møter i komiteen. Stoff vedrørende historikk, turforslag og praktiske spørsmål for vårt hytteområde

har vært drøftet og bearbeidet. Særlig bør berømmes det arbeid som Anne-Lise og Sverre Larsen har utført med merking av løyper i terrenget og bearbeidelse av kart og turforslag.

Vi i komiteen skylder tidligere forstmester i Vergjedalsbruket Oluf Graff og klokker Andreas Mørch i Sigdal, stor takk for de verdifulle opplysninger de har gitt oss om forholdene og livsførsel i Vergjedalen og hytteområdet vårt fra gamle tider. Like ens takker vi Wenche Bergli for hennes bidrag om planteliv og nyttevekster i Kvisle Skog og Leif Bråten for hans orientering om fiske og fangstforholdene.

Vi vil også takke redaktør Arve Kværnum for hans interesse og dyktighet med tilrettelegging av stoffet og trykking av boken.

Asker i november 1982.

Kulturkomiteen.

Illustrasjoner av Anne-Lise Larsen

FRA DE ELDSTE TIDER:

Hvem som gikk der først, og hvorfor de gikk der, vet ingen, men at det i uminnelige tider har ferdes folk i området vet vi. De eldste spor etter mennesker i nærheten er fra Skaget, rett under Skagsåsen. Der er det gjort funn av en skafthulløks og en flintedolk fra steinalderen. Fra Kravik ved Norefjorden er det gjort liknende funn.

JERNUTVINNING:

I selve hytteområdet har det blitt funnet to blæster-groper som forteller om utvinning av myrmalm. Vi vet fra liknende funn andre steder at de sannsynligvis stammer fra middelalderen eller vikingtiden. Det ligger ennå igjen en del slagg ved blæster-gropene. Den ene gropa er funnet i nordenden av Metjørn, den andre er i stien fra øverste parkeringsplass til Nybuåsen, hvor denne krysser en liten bekk.

GAMLE VEIER:

At mennesker har kommet oppover bakkene før i tiden også, forteller navnene på Fremstetjørn og Metjørn oss. Det er den gamle kløv-veien fra Kvisle til Eggedal vi følger. Stien har slynget seg videre langs Langetjørn, Buvatn, nord for Danmark og ned til Vindolvatn. Derfra til Kopseng i Eggedal. Etter militære beskrivelser av veier fra 1805 utarbeidet av kaptein Dietrichs, finner vi blandt annet en del tverrveier fra Numedal til tilgrensede daler. Vi merker oss at en av disse tverrveiene er veien vår. Sitat: "Fra Kvisle ved Vergja, på sydsiden av "Puttekiend", Markavatn, Fremstetjern til Kofse i Eggedal". I det Numedalske kompanidistrikt er denne tverrveien angitt som kløv-vei.

SETERDRIFT:

Før i tiden var det et rikt seterliv i traktene mellom Vergjedalen og Eggedal. De fleste gårdene hadde en heimeseter og en langseter. Til og med husmannsplassene hadde ofte egen seter, men de setrene vi ser spor etter i dag, har vært i drift til ulike tider, fra ca. 1800 og fram til 1940 årene.

Det er det samme i hvilken retning vi velger å gå, så vil vi finne spor etter gamle setre. Noen steder er bare tuftene tilbake, eller noen få mosegrodde laft av gamle tømmerhus. Et typisk eksempel er Bergesetsetra, rett inn for myra der påske-skirennet holdes. Setra tilhørte Bratterudjordet i Numedal. Hausttveitlangseter og Kverndallangseter nedenfor Lauvåstjørn, var også Numedalssetre. Sølandseter ved Storvatn, Kattenberg, øst for Svansvatn og Snaaraseter ved Buvatn var alle Eggedalslangsetre.

Mange av setrene står heldigvis fremdeles, selv om de er preget av tidens tann. Den fineste av dem alle, er vel Sølandseter. Flere setervoller er nesten grodd igjen, men som regel finner vi den gamle blomsterkledte vollen. Hittil er 28 setre eller setertufter oppsporet, men leter vi godt, finner vi nok flere. Vi håper at de som eier setrene, vil ta godt vare på disse minnene fra gammel tid.

1700 – 1800 I VERGJEDALEN:

I 1700 – 1800 årene ble det ryddet mange nye plasser her i landet. Befolkningsøkningen i bygdene var grunnen til at mange måtte rydde ny jord, det var også tilfelle i Vergjedalen. Det er vanskelig å tenke seg idag hvordan mange og store familier kunne greie å livberge seg i denne trange, karrige dalen. Det skal ha bodd folk på 21 plasser i Vergjedalen. Omkring år 1900 var det visstnok flere barn fra Vergjedalen som gikk på skolen i bygda, enn de som hørte bygda til, sies det. Ved Ljosdal inne i dalen skal det engang ha stått en kirke.

Noen av plassene som det bodde folk på var Markaset, Leinin, Roalddkvam, Gjesteplassen, Viken, Brenna og Kulteplassen.

Kverndalen, som fremdeles drives, var hjemstedet til en av Numedalsens store bygdekunstnere. Sebjørn Halvorsen Kverndalen ble født i 1786. Han tilhørte Kravikslekten i Nore, men bodde på gården Kverndalen til sin død i 1875. Det finnes flere fine klokkekasser og skap som er snekret og malt av han. En av klokkekassene står på Kverndalen. Den bærer årstallet 1870.

HVEM HAR EIET SKOGEN OG FJELLET?

Kvisle Skog, g.nr. 1, br.nr. 1 er fra gammelt av gårdsskog. Hele området var et areal på 10010 mål skog og fjellterreng.

Etter at Sølverket på Kongsberg i 1631 fikk store vansker med å skaffe nok virke til driften, fikk bøndene i Veggli og Vergjedalen plikt til å levere alt de kunne makte til Sølverket. Skogen ble etterhvert helt utarmet og bøndene fikk elendig betaling for slitet. Det var også i denne tiden at alle vannene i området ble demmet opp.

Skogbranner har det vært flere ganger her, og alle som ferdes i terrenget, har sett de brannherjede furuene som står igjen. Det er nevnt i Meyers bok om Buskerud, at det var i sølvverkstiden at disse brannene raste. I slutten av 1800 årene overtok Labru Tresliperi området. De var eiere frem til 1917. Da kjøpte Union området, og eiet det frem til 1937. Tidene var nå svært dårlige, og eierne hadde store vansker med finansene. Derfor ble det dannet et konsortium som drev skogen, med mer eller mindre hell, frem til 1942.

VERGJEDALSBRUKET UNDER OLUF GRAFF'S LEDELSE:

Alt i 1939 ble Oluf Graff ansatt som forstmester i Kvisle Skog. De tre første årene var svært vanskelige økonomisk sett. Det bedret seg i 1942, da skipsrederfirmaet Fearnley & Eger, overtok Vergjedalsbruket.

Forstmester Graff er kilden til det meste av det vi har fått vite om livet i Kvisle Skog og Vergjedalen fra tidligere tider og frem til idag. Han forteller at det i tiden fra 1939 og frem til slutten av krigen, var ansatt omkring 60 mann i Vergjedalsbruket. 30 hester var det også med i tømmerkogen. Mengden av tømmer som ble avvirket i ett år, var inntil 10.000 m³. Tallene viser at det var stor aktivitet i skogen. 16 hytter, setre og leide husrom, ble brukt som husvære for skogsarbeiderne. I Markaset bodde det opptil 12 mann, så vi forstår at plassen og komforten var det dårlig med.

Graff nevner også at han i sin tid kjøpte inn 75 ovner for oppvarming av tømmerkoiene. Hestefor måtte ofte kjøpes nedover dalen, da det var store mengder som gikk med. Det var et fryktelig slit for både hest og mann i det ulendte terrenget som var her. Var det for vanskelig for hesten, ble det brukt en mann i stedet til å dra frem tømmeret. Gamle fotografier som Graff

har, viser at det ikke var små lass som ble dratt frem på denne måten.

Kjerraten som har stått ved Kvislaputten helt til det siste, ble bygget i 1941. Den ble brukt til å trekke inn tømmeret som var fløtet i Vergja. Fløytinga foregikk fram til 1963.

Veien oppover langs Vergja ble påbegynt i 1939, men først sommeren 1949 var veien ferdig, 12,5 km. innover i Vergjedalen. Under veiarbeidet bodde 8 mann i den vesle fløter-hytta nedenfor Kvislaputten. Like etter krigen i 1945, arbeidet det en del landssvik-fanger på veien. Senere fram til sommeren 1946, var også tyske krigsfanger med på å bygge veien. I denne tiden ble

Graff utstyrt med pistol for å kunne passe på fangene, men heldigvis ble det ikke bruk for den.

Forstmester Graff hadde lenge syslet med tanken om å lage et hyttefelt her oppe, hvor det for det meste var verneskog. Han mente at arealet burde benyttes bedre. Han har også stukket ut punktene for alle hyttene. Veien fra Nilshølen til hyttefeltet ble bygget først i 1950 – 60 årene. Det ble hugget en god del tømmer før området ble lagt ut til hyttefelt.

Nede i lia på vestsiden av Metjørn står det en minnestein over en skogsarbeider som omkom under tømmerhogst. Den er reist av arbeidskamerater.

NYE EIERE

Vergjedalsbruket ble avviklet i 1976 og hyttefeltet ble i noen år administrert av Buskerud Landbrukselskap. 1.1.79 overtok Kvisle Sameige hytteområdet, som igjen er blitt gårdsskoger for bønder i Numedal.

TUROMRÅDET VÅRT

Selv om terrenget omkring hyttefeltet vårt ikke kan regnes blandt de høyeste og ville fjellområdene i Norge, er det et vakkert og variert turterreng. Det gir oss gode muligheter for mange interessante naturopplevelser.

Hovedsaklig består terrenget av skog/myr og snaufjell, med store og små vann imellom. Høyden over havet varierer mellom 700 – 1068 m. Det er tildels småkupert med flate myrdrag omkring, men høye stup og bratte skrenter kjennetegner også området.

Et særpreg for turområdet vårt er de brannmerkede furukallene som står som kunstverk i terrenget. De er minner fra de store skogbrannene som raste her i gamle dager. De gamle forvridde furustammene gir området et spesielt særpreg.

Det er nå blitt rødmerket noen skiløyper i området, men vi må regne med å orientere oss etter kartet hvis vi går utenom de rødmerkede løyper. Sommerstid er det mulig å følge de gamle, og tildels gjengrodde seterstiene, men da opplever vi ofte at stien plutselig blir borte. Det er helt nødvendig å bruke kart og kompass når vi begir oss ut på lengre turer i dette terrenget. Noe av sjarmen her er at vi har villmark og uberørt natur på alle kanter.

Første betingelse for en vellykket tur, er derfor at vi har kartene over området. Da kan vi finne et mål å gå imot. Et vann, ei seter eller et fjellområde. Mulighetene er mange. På side 16 kommer noen forslag til turer som kan følges både sommer og vinter.

Noen av grunneierene i turområdet omkring hyttene har gitt vellet lov til å merke noen skiløyper. Vi vil gjerne takke dem for deres velvillighet. Samtidig som vi minner vellets medlemmer, og

samtligesom ferdes i området, om at vi ferdes på andres eien-
dommer. Der hvor det er merket løype, bør vi holde oss til den-
ne.

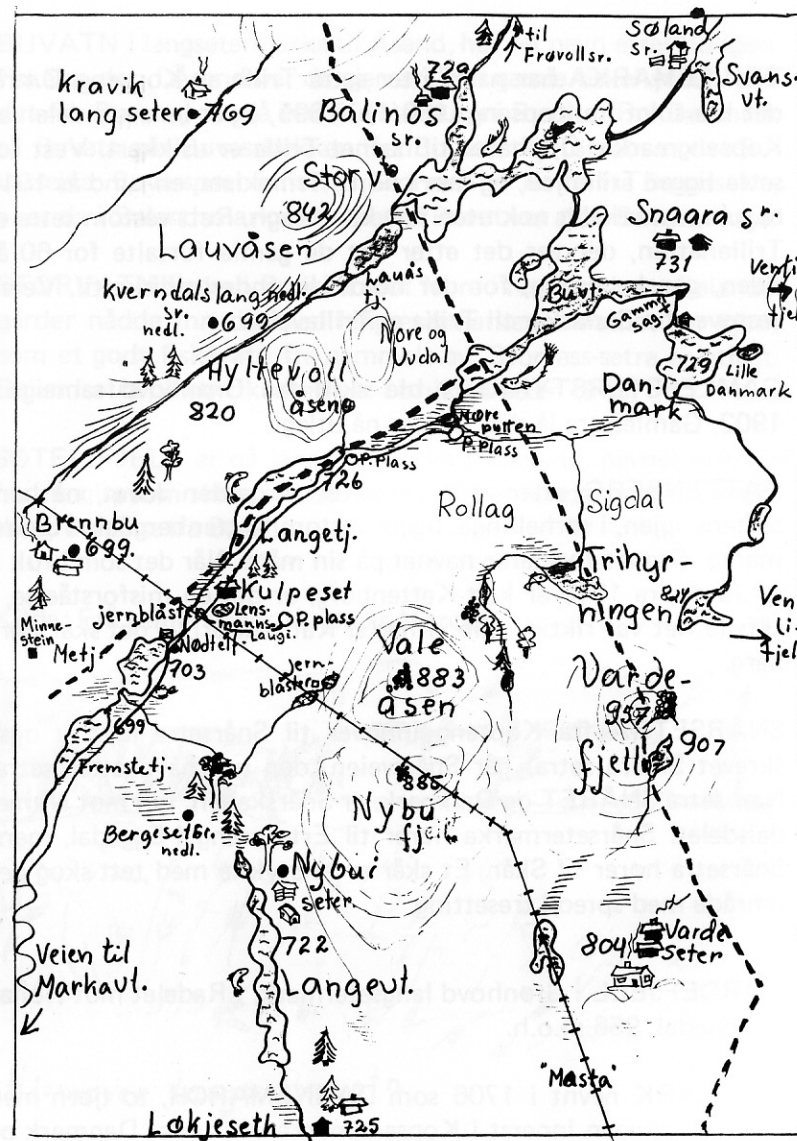
Vi har fått tillatelse til å merke løyper kun for vanlig turbruk.
Kjøring med snø-scooter etc. har grunneierene forbudt. Bryting
av bar bør ikke forekomme, ta heller med sitteunderlag på tur.

Slike er det
mange av

all. 82

OVERSIKTSKART OVER HYTTEOMRÅDET VÅRT:

OVERSIKT OVER INTERESSANTE TUROMRÅDER

TRILLEMARKA har navn etter setra Trilla av Kopseng. Området ble solgt fra Kopseng (130/1) i 1895, og er innerste delen av Kopsengmarka. Opphavet til navnet Trilla er usikkert. Vest for setra ligger Trillefjell, og mer i nord, Trillekista, en rund ås 1010 m.o.h., - merkelig nok uten noe kjent sagn. Rett vestom setra er Trillenatten, der var det etter det de gamle fortalte for 60 år siden, ganske urolig, for der holdt de underjordiske til. Veien vestover fra Sandskar til Trilla er Trilleveien.

GAMLESETERSTYKKET: ble skilt fra Grønhovd sameige i 1902, Gamlesetra lå der. Den er nå utlagt.

KATTENBERG seter, øde langseter til garden Juvet, nå bare tuftene igjen, i sørhellinga, ligger vestom Kattenbergdala i Skårmarka. Sagnet forklarer navnet på sin måte. Når det som bruk 3 av Juvet fra 1910 er kalt Kattenborg, er det en misforståelse, i tilfelle det var riktig, ville vi her si Kat'tenbørj, - det skal være berg.

SNÅRSETRA fra Kopseng innover til Snårsetra (det er også skrevet Snå'ra setra) går Snårsveien, den har navn etter setra. Nær setra **SNÅRET** og Danmark, er Snårskauen, inn mot Numedalsdelet. Snårsetermarka hører til Ertesprang i Eggedal, mens Snårsetra hører til Skår. Et skår er et stykke med tett skog i et område med spredd tresetting.

VARDEFJELL i Grønhovd langsetermark, i Radelet mot Rollag i Numedal. 956 m.o.h.

DANMARK nevnt i 1706 som **DANNEMARCH**, to tjørn med oppkallingsnavn innerst i Kopsengmarka. Nå er det Danmark og

Vesle-Danmark. Danmark ligger i delet mellom bruk 6 og 7 av Kopseng.

BUVATN i langsetermarka til Åsand, har vel navn etter tidligere fiskebu der. I Åsand sier de gjerne "Den gamle fiskehytta" i stedet for Buvatn, den lå ved Buvass-stugu i Buvatn. Fra Danmark til Buvatn går Buvassbekken, fra Buvatn til Storvatn er det Buvasselva. Buvassoset innerst i Storvatn er innos fra Buvasselva, vi er da i Sølansmarka. Innoset til Buvatn er altså Buvass-stugu.

STORVATN ligger i Radelet mot Nore i Numedal, tre Sølansgårder nådde inn dit med langsetermarkene. Vatnet var kjent som et godt fiskevatn fra gammelt av. Storvass-setra er utlagt. Sølanssetra på nordkanten var i bruk til etter 1945.

SØTELIFJELL er nå langsetermarka til Sølans, navnet overført fra skoglia som skilte seg ut fra snaufjellet rundt, med litt krakeskog, der lå setra Sõteli.

Kilde: Frå gamle dagar. Andreas Mørck.

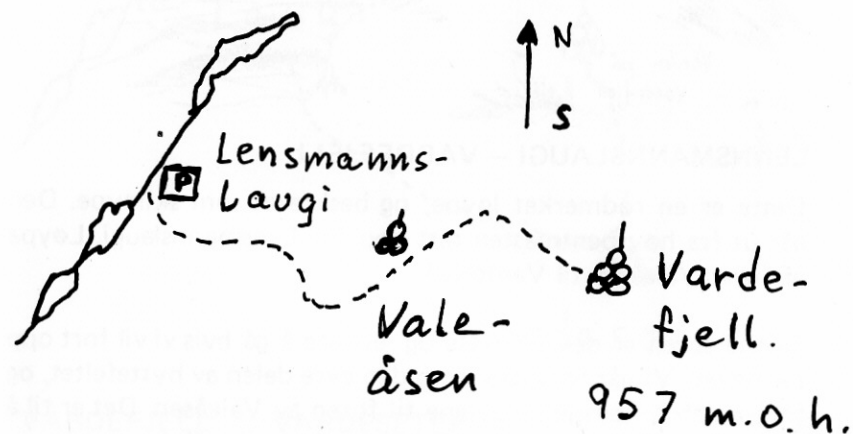
Hiemover langs Buvatn

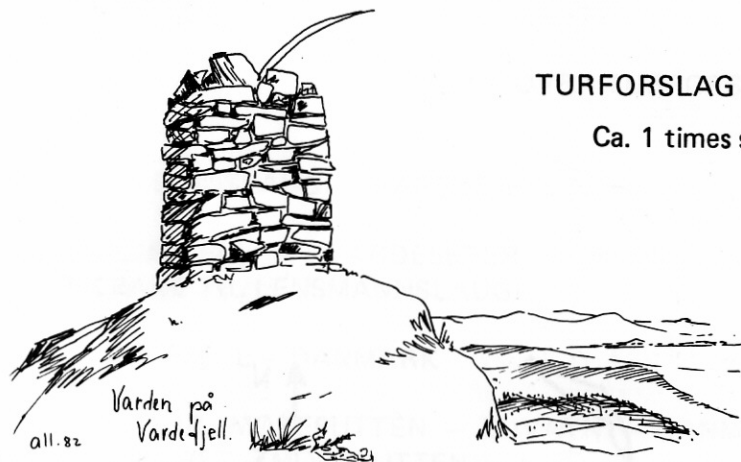
9.10.82

OVERSIKT OVER TURFORSLAG.

1. LENSMANNSLAUGI – VARDEFJELL
2. VARDEFJELL – VARDESETER – NEDRE LØYPE
TILBAKE TIL LENSMANNSLAUGI
3. VARDEFJELL – DANMARK
4. RUNDTUR: MØREPUTTEN – BUVATN – DANMARK
ELGEFARET – MØREPUTTEN
5. MØREPUTTEN – SØLANDSETER
6. SØLANDSETER – FRØVOLLSETER
7. FRØVOLLSETER – LANGLITJØRN – STORVATN –
LAUVÅSEN – LANGETJØRN
8. MØREPUTTEN – SØTELIFJELL
9. RUNDTUR: MØREPUTTEN – SØTELIFJELL –
SKAARSETER – VINDOLVATN – DANMARK –
MØRE-PUTTEN
10. LENSMANNSLAUGI – NYBUSETER – LØKJESET

KART NR. 1

TURFORSLAG NR. 1

Ca. 1 times skitur.

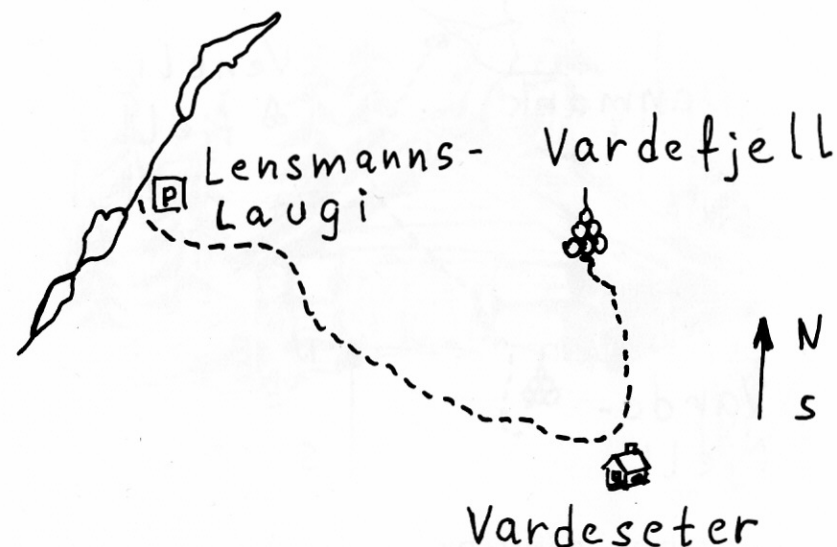
LENSMANNSLAUGI – VARDEFJELL

Dette er en rødmerket løype, og beskrevet som skiløype. Den går ut fra høyspentmasten rett opp for Lensmannslaugi. Løypa går over Valeåsen til Vardefjell.

Denne turen er den enkleste og letteste å gå hvis vi vil fort opp på fjellet. Vi går først gjennom den øvre delen av hyttefeltet, og følger delvis høyspentmastene til foten av Valeåsen. Det er til å begynne med en lett stigende trase som stadig blir brattere oppover mot fjellet. Etterhvert som stigningen øker, blir utsikten mer og mer storslått. Vi ser Numedalsfjellene med Hardangervidda bakenfor, og Telemarksfjellene med Gaustadtoppen i horisonten. Det er ca. 1/2 times gange opp til Valeåsen (885 m). Dette er heimefjellet vårt, og stedet hvor naboer møtes.

Fra platået på Valeåsen går løypa ned et myrdrag til en liten putt. (Av oss kalt Jenseputten, fordi Jens fikk en ørret på to kilo her). Herfra tar vi fatt på det kupert terrenget oppover mot Vardefjell. De bratte høydedragene blir avbrutt av småputter og myrsøkk imellom. Selve varden som er 957 m.o.h. er synlig på lang avstand, og oppover den siste etappen er vi omgitt av snaufjell på alle kanter. Fra den kunstferdig oppstabilede varden har vi et fantastisk rundskue.

TURFORSLAG NR. 2

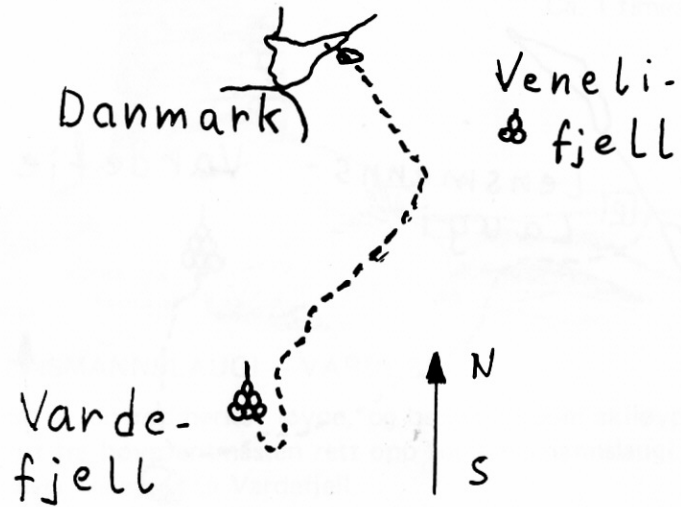

VARDEFJELL – VARDESETER – nedre løype tilbake til LENSMANNSLAUGI

Nedstigningen fra Vardefjell (957 m.o.h.) til Kvitevatn (907 m.o.h.) er bratt, men ufarlig. Herfra er det lange slake fjell med fine utforkjøringer mot Vardeseter. Løypa går noe til høyre for setra og runder åsen vestover mot Stråttjørn. Vi krysser vannet og klatrer opp en bratt kneik. Her møter vi høyspentmastene igjen. Videre går rødmerket løype, uten store høydeforskjeller gjennom myr/skogterreng tilbake til foten av Valeåsen. Her kommer vi inn på løypa fra Vardefjell og følger den tilbake til Lensmannslaugi.

Turforslag 1 og 2 er en fin rundtur på ski, ca. 2 timer. Delvis rødmerket løype. Det er en fin tur om sommeren også, men siste halvdel av løypa er temmelig myrlendt.

TURFORSLAG NR. 3

VARDEFJELL – DANMARK

Fra Vardefjell (957 m.o.h.) tar vi bratt ned til Kvitevatn som i turforslag nr. 2. Ute på vannet tar vi nordover, innunder fjellet, og ned til et lite vann. Herfra kan vi følge bekkedraget videre nordover. Her har vi fint fjellterreng med lange lier og glissen furuskog. Vi har hele tiden Venelifjell på vår høyre side i øst. Er været fint, er det en fantastisk tur å gå opp på dette fjellpartiet.

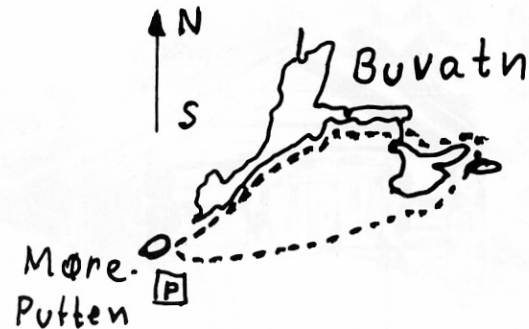
Vi kjører imidlertid nedover mot Danmark, og tar litt til venstre for bekken i de bratteste kneikene ned i skogen mot Vesle Danmark. Herfra kan vi gå ned på Danmark ved å følge bekken, eller ta til venstre, vestover. Da følger vi løypa Danmark – Elgfaret tilbake til hyttefeltet, eller Møreputten. Vi kan også velge å gå om Buvatn til Møreputten. Se turforslag nr. 4.

Løypene er ikke merket, men det er ofte brøytete løyper her. Ca. 1 times skitur. Fin tur om sommeren også.

Båthuset
ved Danmark

TURFORSLAG NR. 4

RUNDTUR FRA MØREPUTTEN – BUVATN – DANMARK – ELGEFARET – MØREPUTTEN

Turen er beskrevet som sommertur, men den kan fint følges på vinterføre også. Da går det som regel løype over vannene, det gjør turen vesentlig kortere.

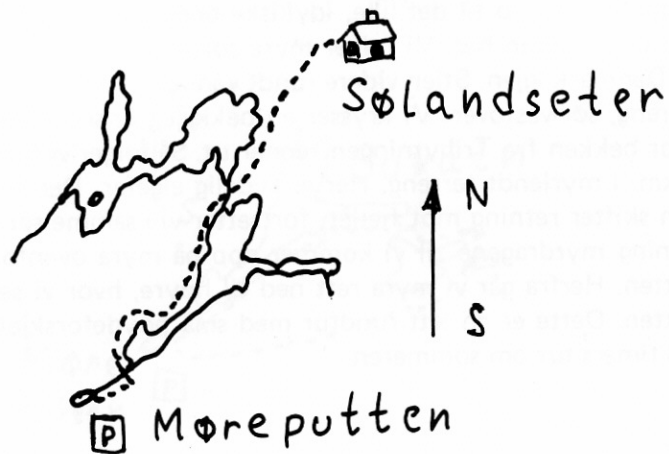
Vi krysser myra ved Møreputten, og følger stien på høyre side av Buvatn. Her går vi med fin utsikt mot Sotelifjell, og de mange oddene langs vannet gir gode muligheter for en dukkert på fine sommerdager.

Stien følges til østenden av vannet. Vi ser nå Snaaraseter, (nedlagt Eggedalseter som nå brukes som hytte), på venstre side av vika hvor elva fra Danmark renner inn i Buvatn. Vi krysser elva, og går på tydelig sti den korte strekningen oppover langs elva. Like nedenfor demningen ved Danmark, finner vi restene av en gammel oppgangssag i elva.

Det går tydelig sti rundt hele vannet, men vi velger å følge stien østover til vi møter bekken fra Vesle Danmark. Herfra går vi de få meterene opp til det lille, idylliske tjernet. Fin rasteplass finner vi på odden her. Vi følger myra sør-vestover fra tjernet ned til Danmark igjen. Stien videre rundt vannet går i steinet, kupert terreng, sør-vestover. Vi krysser en bekk, og er snart inne i vika hvor bekken fra Trihyrningen renner ut. Så følger vi bekken ca. 1 km. i myrlendt terreng. Her er tydelig elgefår. Der hvor bekken skifter retning mot fjellet, fortsetter vi i samme sør-vestlige retning myrdragene til vi kommer opp på myra ovenfor Møreputten. Herfra går vi myra rett ned til høyre, hvor vi ser Møreputten. Dette er en lett rundtur med små høydeforskjeller. Ca. 2-3 timers tur om sommeren.

Langs
Buvatn.
mot
Sotelifjell.

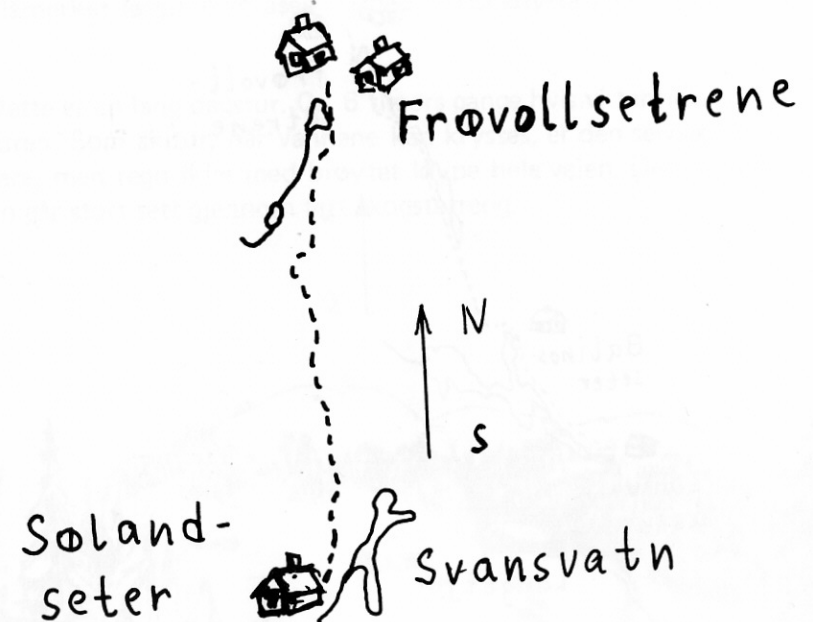

MØREPUTTEN – SØLANDSETER

Vi velger her å gå en tur til Sølandseter sommertid. Vi starter ved Møreputten, går over myra, krysser bekken og går stien på venstre side av Buvatn. Vi følger stien i krok og sving langs vestsiden av vannet, og kommer opp til et lite idyllisk tjørn på venstre side av stien. Herfra går stien over furukledte myrer til Storvatn, hvor vi krysser elva fra Buvatn. Så følges stien på høyre side av vannet til vi møter elva fra Svansvatn som renner inn i Storvatn. Vi krysser elva, og går stien på lange furukledte berg-rabber oppover mot Sølandseter. Den er synlig på god avstand, der den ligger fritt og vakkert over de gamle setervollene. Dette er ei gammel Eggedalseter som fremdeles er i bruk, selv om seterdriften her sluttet omkring 1945.

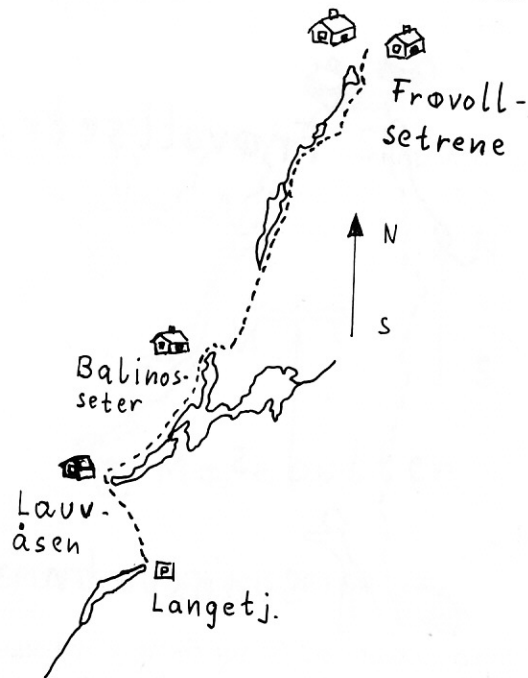
Dette er en lett tur med liten høydeforskjell og tydelig sti helt fram til setra. Ca. 3/4 times gange fra Møreputten. Om vinteren brøytes ofte løype over Buvatn og Storvatn og opp til setra.

SØLANDSETER – FRØVOLLSETER

Vil vi forlengere turen fra Sølandseter til Frøvollseter, følger vi den gamle seterveien over vollen, og fortsetter rett nordover. Stien er stedvis vanskelig å finne, så kart og kompass er nødvendig hvis man ikke er kjent. Stien går skiftevis i flatt og stigende terreng med myrer og furukledte fjellrabber. Vi ser iblandt glimt av Sotelifjell på vår høyre side, mot øst, og Langlitjørnåsen på venstre side, mot vest. Skogen tynnes etterhvert, og i de siste kilometerene går stien i åpent myr-fjell terreng med glissen skog. Det har nå kommet bilvei frem til Frøvollseter fra Vestbygda i Eggedal. Et nytt hyttefelt er under bygging i dette området. Denne turen tar ca. 1 times tid til fots. Det er også en fin skitur, men regn ikke med at løypa er brøytet.

TURFORSLAG NR. 7

FRØVOLLSETER – LANGLITJØRN – STORVATN – LAUVÅSEN – LANGETJØRN

Ønsker vi en rundtur tilbake fra Frøvollseter, er det et fint alternativ å legge ruten langs foten av Langlitjørnåsen. Se på kartet. Følg bekkefarene syddover mot Langlitjørn. Følg vannet på venstre, østre side rett syddover. Fra enden av vannet går det tydelig sti ned til Storstvatn. Vi kommer ned like ved Balinoseter som vi ser på høyre side, opp fra vannet.

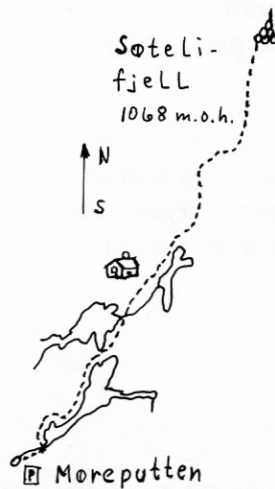
Herfra går vi langs vannet på høyre side. Snart kommer vi til et nytt mindre vann. Det er Lauvåstjørn. Ved enden av vannet finner vi Lauvåshytta. Vi krysser demningen over Sølndsaa, og

følger den merkede stien bratt opp på Hyttevollåsen. Det er blåmerket løype over åsen og ned til fiskehytta ved Langetjørn.

Dette er en lang dagstur. Ca. 6 timers gange hvis vi tar hele rundturen. Som skitur, når vannene kan krysses, er den selvsagt kortere, men regn ikke med brøytet løype hele veien. Denne traséen går stort sett gjennom tett skogsterreng.

TURFORSLAG NR. 8

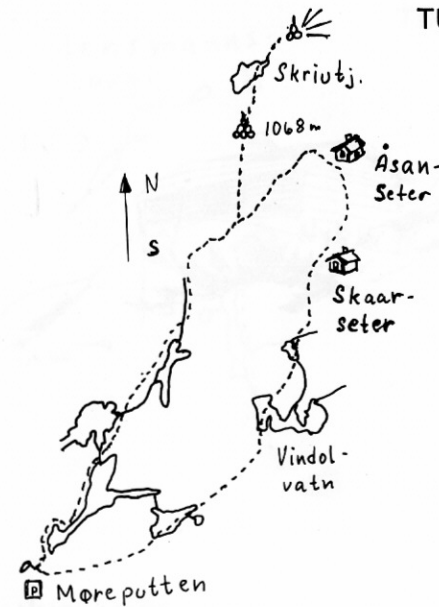

MØREPUTTEN – SØTELIFJELL

Fra hytteområdet vårt kan vi se Søtelifjells karakteristiske profil mot nord-øst. Det er det høyeste fjellet i turterrenget vårt, med sine 1068 m.o.h. Sikreste måte å komme opp på Søtelifjell er å følge ruten til Sølandseter, og et stykke på vei mot Frøvollseter. Se rute 5 og 6. Ca. 2 km. etter vi har passert Sølandseter, tar vi av stien som går østover rett opp på Søtelifjell. Pass på *ikke* å krysse for fort østover, da kan vi havne dypt ned i en dal, og miste mye høyde. Stigningen opp til Søtelifjell er lang en sommerdag, men det er vel verdt strevet. Når vi først er oppe på toppen har vi et prektig utsyn i alle retninger. Vi regner ca. 2 1/2 times gange fra Møreputten. Det er også en kjempefin skitur, men muligheten for å finne brøytet løype hele vinteren er liten.

Har vi først kommet opp på toppen av Søtelifjell på ski er det fint å følge ryggen nordover. Snart ser vi ned i Skriutjørn. Hvis vi kjører ned på vannet og fortsetter opp lia på østsiden, kan vi se rett ned i Vestbygda i Eggedal.

TURFORSLAG NR. 9

RUNDTUR FRA MØREPUTTEN – SØTELIFJELL – SKAARSETER – VINDOLVATN – DANMARK – MØREPUTTEN

Er føret fint og været lovende, er det en praktfull tur videre fra Søtelifjell (se turforslag 8) å krysse fjell-passet mot nordøst, og kjøre ned til Åsansetrene og ned på Åsanvatn. Herfra kan vi følge den gamle seterveien til Skaarseter. Den ligger som et Soria-Moria slott på en fjellhille rett under Søtelifjell. Utsikten mot Sigdal, Eggedal og Norefjellsområdet er storslått. Med litt godvilje finner vi seterveien til Vindolseter innunder fjellet. Det går bratt ned til et lite tjørn, og videre ned til Vindolvatn som ligger på 670 m.o.h. Vi krysser vannet, og finner tømmerveien opp til Danmark. Følg turforslag nr. 4 fra Danmark til Møreputten.

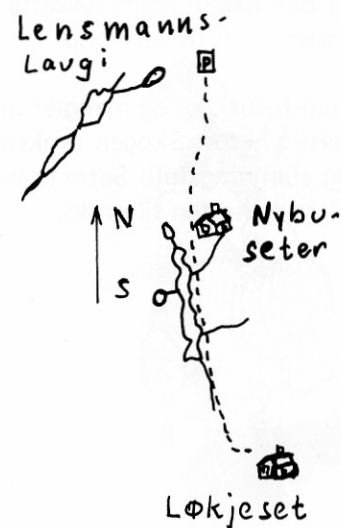
Dette er en lang tur på ski, ca. 5-6 timer. Det er store høydeforskjeller, og den er i lengste laget som dagstur om sommeren.

Skarseter

Snoaraseter

LENSMANNSLAUGI – NYBUSETER – LØKJESET

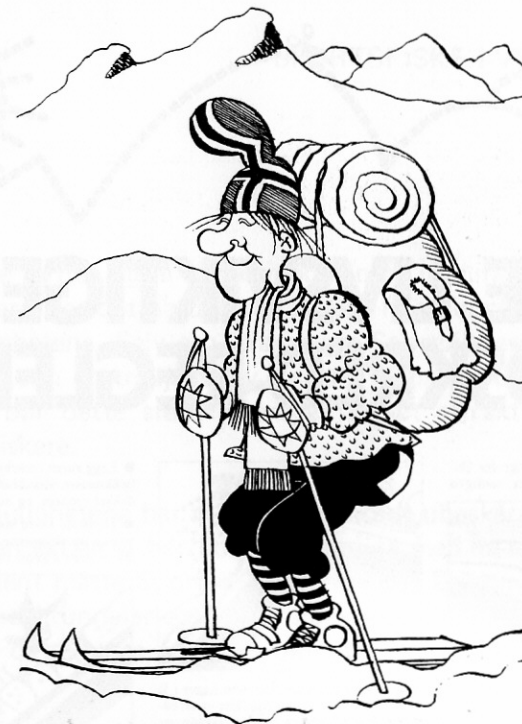
Turen er beskrevet som sommertur, men den er like fin å gå på ski om vinteren.

Vi følger stien fra parkeringsplassen opp for Lensmannslaugi gjennom hyttfeltet. Stien går i sørlig retning, og krysser under høyspentledningene ved de øverste hyttene. Det går tydelig setersti nedover fjellknausene mot Nybuseter. Setra ligger idyllisk til rett ovenfor Langevatn. Dette er ei Numedalseter som ikke er i drift lenger, men brukes som hytte. Legg merke til den kjempestore furua som vokser inn til setervollen. Det er en av de sjeldne furuene som har overlevet skogbrannene her oppe.

Vi går videre sørover setervollen, og følger stien langs østsiden av Langevatn. Stien blir litt vanskelig å følge, men går vi på østsiden av bekken nedover i en drøy kilometer, vil vi treffe på en tydelig sti som svinger bratt opp til venstre. Ca. 150-200 meter

opp fra bekken finner vi den gamle Numedalsetra Løkjeset. De eldste husene på setra finner vi litt høyere opp.

Denne turen går i tett gran-furuskog, og mangler de store utsyn, men har sin sjarm i uberørt natur. Skogen omkring den eldste setra er eiendommelig og stemningsfull. Setra er vanskelig å finne, da den gamle setervollen er nesten tilgrodd.

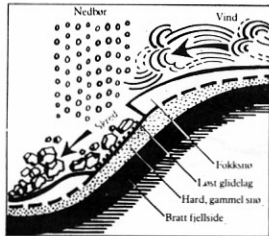

KJENNER DU DE 9 FJELLREGLENE?

1. Legg ikke ut på langtur uten trening.
2. Meld fra hvor du går.
3. Vis respekt for været og værmelding.
4. Lytt til erfarne fjellfolk.
5. Vær rustet mot uvær og kulde selv på korte turer. Ta alltid med ryggsekk og det utstyr fjellet krever.
På lengre turer: Alltid spade!
6. Husk kart og kompass.
7. Gå ikke alene.
8. Vend i tide, det er ingen skam å snu.
9. Spar på kreftene og grav deg inn i snøen om nødvendig.
God tur!

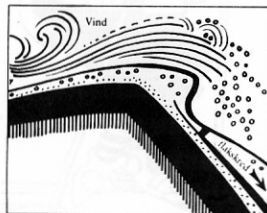
DE LIVSVIKTIGE SNØSKRED-REGLENE

- De fleste skred som er farlige for skiløpere, dvs. flakskred, utløses vanligvis

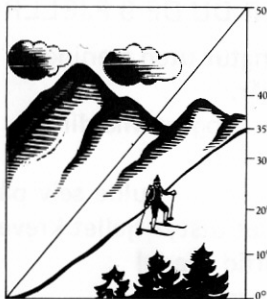

under eller like etter perioder med sterkt snøfall, vind eller temperaturstigning.

- Skredfaren øker ved:
 - Kraftige snøfall på ca. 20 cm eller mer pr. døgn.
 - Når det blåser slik at snoen driver.
 - Når temperaturen i snoen stiger raskt
 - ved solstråling, regn eller innslag av varmluft.
- Faren er som regel størst når snøfall og vind opptrer samtidig.
- Selv om overflaten virker hard og fast, kan løse lag lenger nede i snødekket medføre skredfare.
- Lite snø og lengre kuldeperioder gjør at løse lag blir dannet nede i snødekket.
- Hvis du hører "drønn" i snøen, er dette tegn på skredfare.
- Vær ekstra varsom når du ser at det har gått skred ellers i terrenget.

- Fjellsider og skråninger som ligger i tå for vinden, samler mest snø. Her er skredfaren størst. Unngå derfor skråninger hvor det ser ut til å ligge mer snø enn ellers i fjellsiden.

- De fleste skred løsner i terrenget som har helling mellom 30 og 50 grader. Vær også oppmerksom i mindre heng dersom "skredsignalerne" er tilstede.

- Legg ruten i nærheten av oppstikkende fjellknauser, steinblokker o.l. Her er snødekket tynnere, og holdes bedre på plass.

- De fleste skred som medfører ulykker, utløses av skiløperne selv. Blir du tatt av skred, prøv å kvitte deg med ski og staver.

- Forsøk deretter å "svømme" på overflaten av skredet.

- Blir du begravd i snømassene, prøv å skaffe luftrom foran ansiktet. Vent med å rope til du hører at letemannskapene er like ved slik at du sparer mest mulig luft. Lyden dempes kraftig av snøen.

- Skiløpere som ser at noen blir tatt av skred, må sette i gang leting øyeblikkelig. Gå over skredet og se om noe stikker fram. Ta av stavtrinsen og stikk så langt som mulig ned i snøen der det er mest sannsynlig å finne noen.

- Er det flere i følge, må en person øyeblikkelig gå for å hente hjelp. Lavinehunder finner nesten alltid de som er tatt av skred. Andre hunder kan også brukes til leting.

- Lytt til værmelding og skredvarsler hver dag.

Statens informasjonstjeneste i samarbeid med Norges Geotekniske Institutt.

284/80

Da våre hytter ligger i et område som Drammens Sportsfiskere disponerer, er det naturlig å få frem noen opplysninger om fiske mulighetene. Selv om Drammens Sportsfiskere ikke disponerer mer enn en tredjedel av hyttene vi hadde tidligere i Vergjedalen, bør dette stedet være et meget attraktivt område for sportsfiskere.

Fiskemulighetene har vi nemlig beholdt ubeskåret i forbindelse med den avtale vi har kommet frem til med de to grunneierene. Som kjent måtte Sportsfiskeforeningen i Drammen inngå ny avtale med grunneierlagene i Vergjedalen i forbindelse med eierskifte i dette store og vakre området mellom Numedal og Eggedal.

Vergjedalen har gjennomgått store endringer på de rundt 15 år som Drammens Sportsfiskere har drevet sitt kulturarbeide i dalen. Titusener av timer med dugnadsarbeide er lagt ned på hytter og i vann og vassdrag. Et arbeid som virkelig er i ferd med å gi resultater. Som nevnt har vi fått disponere alle vann som tidligere, og i tillegg fått med 2 vann i området ved hyttefeltet i Kvisle Skog. Man har inngått en 50 – 50 prosent avtale i forbindelse med fiskekortsalg, og fått avtale med grunneierene om leieforhold for 6 hytter mot 17 tidligere.

De steder vi kan tilby utleie av hytter er: HEKTEMOGEN, RØLSRUD, VEDHUS, HOVDEBU (nede i bakkene): KVISLAPUTTEN og FOSSEHYTTA. Den siste har innlagt elektrisitet og det følger med båt og båt-plass ved Kravikfjorden.

Da dette er et økonomisk løft for Drammens Sportsfiskere, håper en på godt besøk på hyttene i sesongen fremover. Disse hyttene er også til utleie i påske- og vinterferiene.

Drammens Sportsfiskere disponerer for tiden 22 vann i Vergjedalen og er som følger: Vergja, Trytetjørn, Solietjørna, Kortetjørn, Svarttjørn, Langevatn, Venstjørn, Kultetjørn, Lauvåstjørn, Storvatn, Buvatn (Trytetjørn), Flaavatn, Langetjørn, Metjørn, Fremstetjørn, Kalvetjørn, Markavatn, Leinetjørn, Kvisla-putten og Røytjørn.

De to vannene Metjørn og Fremstetjørn er foreløpig leiet av Sportsfiskerne for 4 år.

Av rapporter en leste fra utleiehyttene, er det tegn som tyder på at fiskebestanden er oppadgående. Det har i året 1981 vært fisket en ørret på 2 kg og abbor på 1/2 kg. oppe i Vergjedalen. I de to vannene ved hyttefeltet, Fremstetjørn og Metjørn, ble det sist høst foretatt prøvfiske. Foreløpige opplysninger går ut på at disse vann er "overbefolket". Statistikk av fangsten er oversendt fiskestellkonsulent, men uttalelse derfra er ennå ikke mottatt.

Bare kultur-arbeidskomiteen får tid på seg, håper vi det skal bli brukbart fiske også i disse vann.

Drammens Sportsfiskere som ble stiftet i 1935 har ca. 800 medlemmer. De har vann på Hardangervidda, Eggedal, Vergjedalen og i Drammensmarka. Undertegnede som for tiden er sekretær i Vergjedalskomiteen i Drammens Sportsfiskere og kontaktmann i hyttefeltet, håper at disse opplysninger kan komme Velforeningens medlemmer tilgode. Samtidig håper jeg på et godt samarbeid og et "skitt fiske" for alle som fisker i Drammens Sportsfiskere's vann og besøker deres hytter.

Med hilsen
Leif Bråten. Hytte nr. 30

DYRE OG FUGLELIV I HYTTEOMRÅDET

Ville pattedyr, eller spor etter dem, som er observert i området omkring:

Elg, bjørn, (streifdyr), rev, rådyr, hare, mink, mår, ekorn, røyskatt, snømus, lemen, flaggermus, spissmus og vanlig mus.

Fugler som hekker, og streiffugler som er sett i traktene her: Trane, ørn, hauk, våk, tiur, orrfugl, ravn, rype, storlom, grågås (overflygninger), ender, vadefugler, ugler, gjøk, nøtteskrike, lavskrike, troster, hakkespetter, korsnebb, dompapp, finker, snøspurv, linerle, vintererle, lerce, svale og ulike meiser.

En ting vil vi utelate å beskrive, det er insektlivet her oppe. *Det må oppleves* —

Kvisle skog og området omkring er et typisk østlandsk skog/fjell areal med et alminnelig rikt dyreliv.

Bjørn

I 1979-80 ble det flere ganger observert bjørnespor i områdene mellom Sotelifjell, Vardefjell og Kvisle skog. Tydelige avtrykk etter binne med unge ble sett av flere i traktene omkring Danmark, høsten 1980. Vi vet ikke om det er en stedfast bjørnestamme, eller streifdyr. Det siste er nok det mest sannsynlige.

Elg

Langt vanligere er det å se elgespor. Elgen kommer helt ned mellom hyttene, hvor den også er observert av mange. Et staselig syn er det når den braser over myrene i lange byks. Typisk for dette største av dyrene her oppe, er at den følger faste trekkveier. Derav kommer navnet Elgetråkktet, et sted i bakkene mellom Markaset og Fremstetjørn. Likedan draget mellom Danmark og Møreputten som kalles Elgefaret.

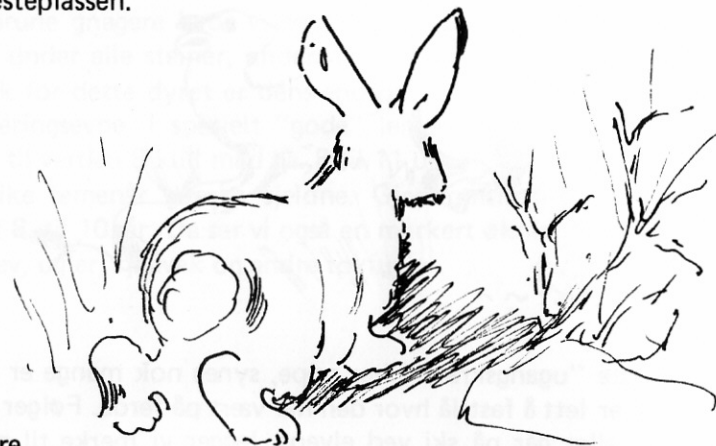
Rev

Rødreven er også utbredt her. Vi oppdager stadig revespor, og ekskrementer som forteller om markeringer av dens områder. På steiner og bakketopper, ja helt opp på Søtelifjell, kan vi se hvem som eier området. Det er reven.

Rådyr

Rådyr finnes det en del av i de lavere områdene omkring hyttefeltet. Rådyrenes føde består for det meste av knopper, løv og bark av løvtrær, det er derfor naturlig at de holder til i plantefeltene i liene mot Vergjedalen. Det er flere ganger observert rådyr i bakkene mellom Markavatn og Fremstetjørn og ved Gjesteplassen.

Hare

Harens fine "border" av spor pynter opp i de urørte sneflatene. Det ser ut til at harebestanden er ganske stor, men den hvite vernefargen den har om vinteren, gjør at det er vanskelig å få øye på den i sneen. Om sommeren går den også lett i ett med

terrenget, godt vernet i sin brun/grå farge. Vi har i flere år hatt harekull under hytta, og de små, morsomme nøstene som spretter omkring i lyngen, er umulig å se hvis de sitter stille.

Mink

Den værste "ugangskråka" her oppe, synes nok mange er minken. Det er lett å fastslå hvor den har vært på ferde. Følger vi et bekkefar eller går på ski ved elveos, legger vi merke til minkens evne til å dukke ned i vannet. Den greier seg like godt under som over sneen, det viser de lange "tunnelene" den lager. Minken er antagelig den ivrigste fiskeren her, og sikkert den som får mest fisk også.

Lemen

Vi som har holdt til her oppe i noen år, glemmer ikke så lett det store lemenåret 1974. Alt på vårparten ble det funnet enkelte døde lemen som lå langs skiløypene. Utover våren og forsommeren myldret det av lemen omkring i terrenget. Når vi kom kjørende oppover bakkene mot hytta i sommerferien, var veien overstrødd med ihjelkjørte lemen. Ute i terrenget pilte det små gul/brune gnagere hvor vi snudde oss. Det var lemenbol i alle tuer, under alle steiner, under røtter og i bare lyngen. Karakteristisk for dette dyret er dens enorme appetitt, og imponerende formeringsevne. I spesielt "gode" lemenår, kan en lemenhunn sette til verden 8 kull med ca. 8 til 11 unger hver gang. Heldigvis er slike lemenår ganske sjeldne. Gjennomsnittlig kommer de hvert 8. til 10. år. Da ser vi også en markert økning av bestanden for rev, ugle, fjellvåk og andre rovfugler.

Fugler

Trane

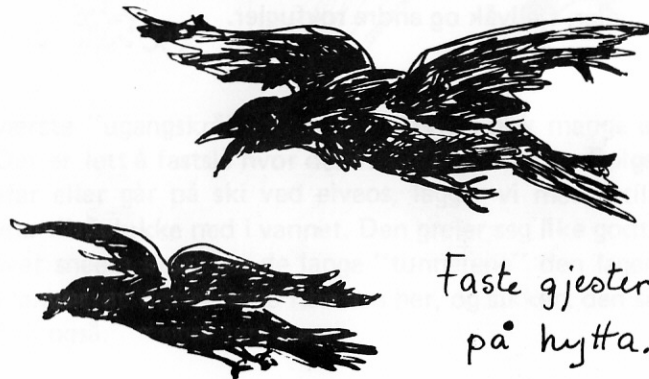
Et rikt fugleliv har vi i disse traktene i vanlige år også. De største fuglene som er observert her, er traneparet som i mange år har holdt til i myrene mot Vergjedalen, bak Fremstetjørn. Låten de lager er et karakteristisk trompetstøt som høres langt avgårde. Disse fuglene er meget sky og vanskelig å komme på nært hold.

Ørn, hauk, våk.

Ørnefamilien ved Langlitjørnåsen har nok enkelte av oss stiftet bekjentskap med. Den holder til i fjellveggen vest for Langlitjørn. De svære rovfuglene har vært sett på nært hold flere ganger, siste gang i 1980. Det er lett å kjenne dem igjen på grunn av størrelsen, de brede lange vingene, og den kraftige halen. Langt vanligere er det å observere hauk eller våk av forskjellige slag, som hekker i de bratte fjellskrentene.

Ravn

Den fuglen som alle har sett her oppe er den kull-sorten korpen eller raven. Den holder øye med oss når vi er på hytta, og kommer gjerne nedom for å se om vi har lagt ut noen delikatesser. Korpen oppfører rene flygeoppvisninger om våren, med styrtflukt og utrolig mange klingende låter.

Faste gjester
på hytta.

Nøtteskrike, Lavskrike.

Andre store fulger som kommer på besøk ved hytta er den vakre nøtteskrika. Den er lett kjennelig med sterke blå/rustrøde farger, sammen med sort/hvitt. Lavskrika er også en trofast gjest. Den er litt mindre enn nøtteskrika, fargene er rustrød/grå-brune. Den er meget nysgjerrig, og kommer gjerne helt inn til hytteveggen.

Rype

Lirypa møter vi gjerne hvis vi går litt oppover mot fjellet. I vinterdrakt er den helt hvit, bare styrevingene er svarte. Om sommeren er den brunspettete, og går lett i ett med lyngen. Inne mellom bjørkekrattet på fjellet og i liene, ser vi fine "korstingsbroderier" i sneen hvor rypene beiter om vinteren.

Orrfugl

Det er vanlig å finne "groper" etter orrfugl i sneen innover i området, og bestanden av skogsfugl er forholdsvis god. Om våren er det en opplevelse å se, eller høre, det brusende spillet dens grytidlig om morgenen. Da er det som hele orkestre spiller innover på myrene.

all. 82.

Myrbukk

Myrbukken, eller enkeltbekkasinen som den egentlig heter, hekker hvert år i myrene her oppe. Den er lett å kjenne igjen, i vårkveldene, på den karakteristiske lyden den lager. Det høres nærmest ut som det er en sau som breker når den slår de vibrerende styrefjærene sammen, og styrter skrått gjennom lufta.

Gjøk

Det sikreste sommertegnet er når gjøken galer i liene omkring hytta. I de seinere årene har vi hatt en spesielt hes gjøk som hekker her. Den høres noe umusikalsk, men festlig ut. Vi regner den som en ny variant av arten, nemlig Kvisle-gjøken.

LITT OM FLORAEN I KVISLE SKOG.

Våre hytter ligger i grunnfjellsområdet med harde bergarter som dominerer, disse — gneiss, granitt og kvartsitt — forvitrer seint og gir næringsfattig jordbunn. Dette gir igjen en flora som kanskje ikke er så spennende, men har en øynene med seg, kan en også hos oss oppdage små perler.

Hyttfellet ligger i det åpne furuskogbeltet som virker som verneskog mot fjellet. Høyere oppe har vi fjellbjerkebeltet, så vierbeltet før vi får moseflyene med høyfjellsflora helt mot toppen av Vardefjell. Landskapet er også dominert av mange myrstrekninger, det merker vi godt på sommerturene våre.

Det vi kanskje først ser etter, er hvilke nyttevekster vi kan finne. Vi bebor et relativt bra bærterreng. Blåbær plukkes det ikke så få liter av, både til saft og til syltetøy, men ikke så mange er klar over at også blåbærbladene kan nyttes. Gammelt legeråd er å bruke tørkede blåbærblader mot diare. Bladene trekkes som te i ca. 10 min. og virkningen er meget effektiv. Bladene er best hvis de blir plukket med en gang om våren mens det ennå er blomster på riset, da får vi med en fin honningsmak, og de er også ypperlige som smakstilsetning til vanlig te. Blad og blomster ripes av riset og tørkes spredt utover en avis. Det er lurt å ha dem i et tett glass på hytta. Vi skal heller ikke forakte de andre blå bærene vi finner, både krekling og skinntryte er fine til saft, gjerne i blanding med blåbær.

Tyttebær kan vi også i heldige år finne litt av — og nå er det spennende med de nye hogstfeltene vi har fått, tyttebæra pleier å like seg på slike steder etter noen år. For å finne mer tyttebær kan det være lurt å legge turen til Vergjedalen. Multer finner vi også på myrene våre, enkelte år i alle fall kan vi jo være riktige heldige, og hver især har vel sine spesielle steder som helst ikke røpes for andre.

En av de gamle kjemper
på myra.

Er vi heldige kan vi også finne ett og annet tranebær. De er svært sure, og skal etter sigende være best neste vår, men på forsommeren ser vi de yndige rosa blomstene langt nede i myrmosen.

Vil vi ha et nytt og spennende krydder på hytta, kan vi plukke og tørke einerbær. Einerbærene trenger to år på å modnes, så på samme busken kan vi finne både de grønne bærene fra i år og de blåsorte fjorårsbærene. Vi plukker de blå og modne, tørker dem og bruker 6-7 knuste bær sammen med kjøttretter og kylling.

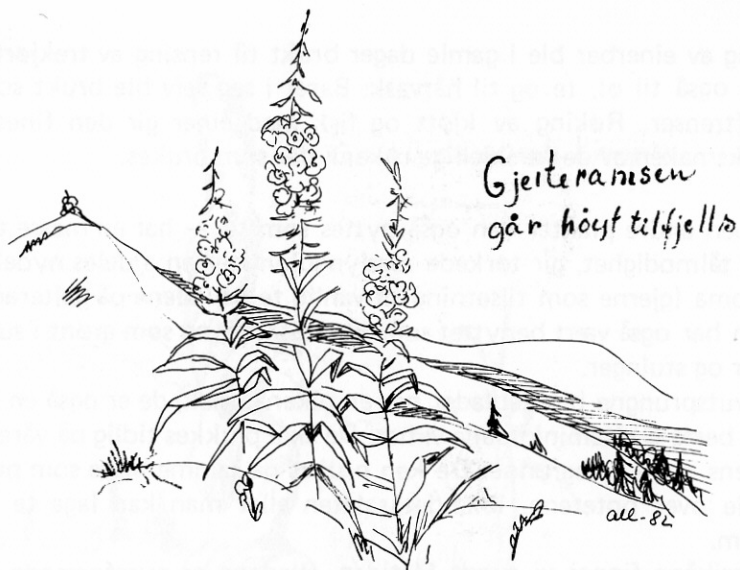
Låg av einerbar ble i gamle dager brukt til rensing av trekjørler og også til øl, te og til hårvask. Baret i seg selv ble brukt som luftreiser. Røking av kjøtt og fisk med einer gir den fineste røksmaken av de forskjellige røkemidler som brukes.

Noen andre planter kan også nyttes som te, — har en masse tid og tålmodighet, gir tørkede røsslyngblomster en aldeles nydelig aroma (gjerne som tilsetning til vanlig te). Bladene på geiteramsen har også vært benyttet som teerstating, og som grønt i supper og stuinger.

Nytsprungne bjerkeblader har en pikant smak, de er også en av de beste C vitaminkildene vi har. De skal plukkes tidlig på våren, mens de er lysegrønne. De kan brukes på samme måte som persille over potetene, iblandet salaten eller man kan lage te av dem.

Marikåpe finner vi rundt Metjørn. Bladene er nyreformede og foldet slik at de danner en skål. I midten ligger om morgenen en vandråpe. Dette kommer av at marikåpen skiller seg av med overskuddsvannet gjennom små porer i kanten av bladet. Om dagen vil vannet fordampe, men om natten når det er kjølig og fuktig blir det liggende. I sagatiden ble denne dråpen kalt Freias tåre, og alkemistene i middelalderen trodde at Alchemilla kunne forvandle jern til gull. Dråpen ble også sagt å kunne gi mennesker tilbake tapt ungdom. Marikåpe kan brukes i salater og råkost, og ellers som annet grønt til stuinger og supper.

Det er mose — og starrmyrene som, ved siden av furuskogen, kanskje virker dominerende i området. Der finner vi også store mengder av den lille, rare planten som heter soldogg. Det er denne uanseelige planten som gjør at mange av myrene ser røde ut, selv om sommeren. Det er bladene som er røde, blomsten er liten og hvit og åpner seg bare lite, selv på solrike formiddager. De røde hårene med små "duggdråper" av slim på gjør planten oppsiktsvekkende også for småinsekter, som forviller seg bort i bladene. Det bør de helst ikke gjøre, for planten er nemlig kjøtt-

etende, så insektet klistres fast og bladet ruller seg sakte sammen og fordøyer det.

Den blå tetteplanten er det vanskelig å ta feil av, selv om den ved første øyekast kan minne om en fiol. Den har en helt annen bladstilling, en rosett ved roten, og farven er helt annerledes dyp og kraftig blå. Den er også en kjøttetende plante, men bladene her foretar ingen aktiv bevegelse for å fange byttet, de bare nyttegjør seg de smådyrene som passivt blir fanget av slimet, på bladene. I gamle dager, da gode oppbevaringsmuligheter manglet, ble tette brukt for å konservere melk over lengre tid, f.eks. når buskaper dro til seters og man ikke hadde melkekuer igjen på gårdene. Tettebladene ble lagt i et kjørel og overhelt lunken melk. Melken ble da seig og holdbar, antagelig på grunn av mikroorganismer fra tetteplanten. Slik melk kunne igjen være grunnlag for en ny kultur, man trengte ikke nye blader hver gang.

I mange av småpyttene kan vi på forsommeren se en nydelig hvit blomst med trekløverformet blad. Det er bukkeblad. Den

stiller ikke store krav til næringsmengden i vannet og finnes derfor helst i næringsfattige vann. I næringsrike tjern kan den ikke konkurrere med annen vegetasjon. Den inneholder bitterstoffer som i folkemedisinen ble brukt mot en hel rekke lidelser, fra nervøsitet til sår. En slik vidundermedisin er vel bukkeblad ikke, men den er fremdeles offisinell d.v.s. at den ennå er noe brukt i medisinen. Det ble sagt om bukkeblad at den skulle bringe lykke, fikk låser til å åpne seg og en kunne få reven til å gå i reve-saksa med den. Videre kunne en snu elskoven til seg ved i all hemmelighet å legge bukkeblader i sengeklærne til vedkommende.

Rundt Metjørn finner vi en hvit blomst som står opprett og lyser oss i møte. Det er jåblom. Man antar at navnet har med det å gjøre at slåttene kunne ta til når den begynner å blomstre.

Kattefot kjenner vel de fleste. Plukk en bukett og heng den opp ned til tørk, så har du en yndig liten evighetsblomst til dekora-sjon om vinteren.

På vår vandring kan vi også komme over enkelte andre skjønnheter. Perlevintergrønn dukker opp som små lys i furuskogen med sine blekrosa klokker. Den har en duft som kan minne om liljekonvall, om enn mye svakere. Enkelte orkideer, især flekk-marihand, finner vi også. Bladene er smale og flekkete, og blomstene varierer fra nesten hvit til ganske fiolett.

Noe av det vakreste vi har, er vel det syn som møter oss om våren når vi går til Valeåsen eller Vardefjell med store tepper av grepplyng. Den er egentlig en bitte liten busk der den kryper og biter seg fast mot toppen, og få planter er skjønnere enn den med sin rosafarge.

Kilder: Buskerudboken

Knut Fægri: Norges planter.

Hans Blekastad: Naturen som spiskammer.

Wenche Bergli

LENSMANNSLAUGI

Det er sikkert en del som har lurt på hva navnet på det lille tjørnet ved Kulpeset kommer av. Årsaken er faktisk en litt tragi-komisk historie.

Det fortelles at Kvislemannen, som hadde noe utestående med myndighetene, fikk nyss om at lensmannen var på tur opp til setra for å kreve ham for pengene han skyldte.

Ved ankomsten til setra ble lensmannen mottatt av Kvisleman-nen og flere andre røslige karer fra nabosetrene. De var slett ikke enige i lensmannens krav og kastet ham ut i tjørnet ved Kulpeset — i full mundur. Der ble han holdt inntil han lovet ikke å kreve noe av Kvislemannen.

Det var sikkert ingen lystig tur til bygda igjen for lensmannen — gjennomvåt og med uforrettet sak, men han fikk da satt spor etter seg, for etter den tid ble tjørnet kalt Lensmannslaugi.

Kilde: Oluf Graff.

KRIGEREN

I Rølsrud nede i Vergjedalen, bodde en enslig mann med tilnavnet Kriger'n. Under den Dansk — Tyske krigen i 1863 — 64, deltok han som frivillig på Dansk side, derav navnet.

Han levde ensom og drev et slags jordbruk, kombinert med jakt og fiske. Han hadde laget seg en egen mølle i Vergja rett ned for Rølsrud. Om det finnes noen rester etter denne er usikkert, men et stabbur som kriger'n har bygget står visst ennå.

Kriger'n hadde en meget spesiell medisin som var virksom mot alt mulig. Det var speket, tørket og røkt huggorm som han had-

de hengende i peisen. Følte han trang til medisiner, skar han av en bit av huggormen.

Da han ble gammel og syk og ikke kunne klare seg alene lenger, mente folk i dalen at han burde på legd, noe han satte seg imot. Han måtte derfor tas med makt og transporteres på vinterføre ned til dalen. Det var ikke vei på denne tiden, så transporten måtte foregå med slede.

Kilde: O. Graff.

ET KAST

Dengang det bodde folk i Markaset gikk dattera der og leste for presten i Rollag. Det var omkring tyve kilometer vei å gå, derfor bodde hun i bygda en fjorten dagers tid av gangen. En vakker sommerkveld hun var på hjemvei opp Tjuv-Jakobdalen mot Markavatn ble hun var noe ukjent ved stien. Jenta ble vel nysgjerrig og ville se etter hva det kunne være for noe. Plutselig smeller det igjen ei bjønnesaks, og jenta ble drept. Det var foreldrene til jenta som hadde lagt ut saks mens hun var hos presten, så hun visste ikke noe om det, stakkar. Det ble et kast på stedet hun var drept. Skikken i gamle dager var at hver gang noen passerte stedet hvor et menneske var forulykket, så skulle man kaste en stein eller kvist på dette stedet. Det ble etterhvert til en haug med kvist og stein. Helt til det siste skal det ha blitt kastet på etter jenta fra Markaset.

Kilde: Oluf Graff.

Der hvor Vergjedalsveien passerer Leinetjørn i nedre Vergjedalen, går det idag en tømmervei inn i en bratt og ulendt sidedal. Dalen går rett nordover fra tjørnet og inn til Markavatn. Det er Tjuv-Jakobsdalen.

Sagnet som har gitt dalen dette navnet forteller om en fredløs som levde her i gamle dager, han kaltes Tjuv-Jakob. Det er trolig at han levde på 1700 tallet, men han kan også ha levd noe seinere. I allefall har han fartet omkring i Vergjedalen, mens det bodde folk på alle plassene her. Han skulle ha vært godvenner med folkene i Markaset, Roaldkvam, Leinin, Gjesteplassen, Kulteplassen og flere til. Vi vet at i de fleste plassene bodde det folk bortimot århundreskiftet. Det finnes også en plass bak Markaset som heter Jakobsland, men vi vet ikke om det er den samme Jakob som har gitt denne plassen navn.

Som ofte ellers i sagn om stedsnavn, har også dette flere varianter. Oluf Graff har fortalt oss om Tjuv-Jakob på denne måten:

Jakob skal ha kommet utenfra og slått seg ned i Vergjedalen. Han var fredløs, og litt av hvert skulle han ha hatt på samvittigheten, men aldri hadde noen hørt at han gjorde folkene i dalen noe vondt.

Det er lett å forstå hvorfor han slo seg ned i denne ville og ulendte dalen. Her var det lett å finne skjulesteder, og han livberga seg ved å jakte på elg og annet vilt i skogene, og ved å fiske i de mange fiskerike vannene. Han byttet til seg andre varer, og tuskhandlet litt med folkene på plassene omkring.

Tjuv-Jakob var stadig ettersøkt av lensmannen i bygda, men lovens lange arm fant han aldri. Folkene i Vergjedalen var på hans side, og skjulte han ofte for øvrigheta.

For det meste bodde Jakob i ei steinhule i dalen sin. Ingen visste hvor hula lå, og det var uråd for noen å følge han i det ville, ulendte terrenget. Det sies at for å komme inn i hula måtte han først klatre opp i et tre og hoppe over på en stein. Derfra kom han seg ned i hula si. Selv da lensmannsfolkene fulgte sporet hans med hunder, måtte de gi tapt. Hundene mistet sporet, og Tjuv-Jakob greide seg.

Men lensmannen og folkene hans ga ikke opp jakten på Jakob. De hadde fått kjennskap til at han holdt seg ofte i ei utløe ikke langt fra Leinetjørn. Da bestemte de seg for å legge ut sjølskudd i løa for å få has på han. Det blei også Tjuv-Jakobs bane. Neste gang han åpnet løe-døra gikk skuddet av, og han blei drept på stedet.

Døra med skuddhull i lå og fløyt i Leinetjørn i mange år, den ville ikke synke, sies det. Sagnet forteller også at sjøl om Tjuv-Jakob var fredløs, var han en trivelig og grei kar.

Ingen visste hvor skjulestedet til Jakob var før det i etterkrigstida blei bygget en tømmervei innover der. Da fant arbeidskarene ei lita hule i fjellet. Den ble delvis sprengt i stykker, men en del av den kan vi se den dag i dag.

Det hører også med til sagnet at Tjuv-Jakob skal ha gjemt en stor sølvskatt et sted i dalen sin. Den har ingen funnet ennå, men Tjuv-Jakobsdalen er full av gode gjemmesteder, så hvem vet? Kanskje den hemmeligheten til Tjuv-Jakob også kommer fram i lyset en dag.

OVERTRU OM TUSS OG HULDER

Det var like mykje under som over jorda i gammal tid. Men det var ikke til nokon skade, bare ein ikkje akta det for lite.

Tussen bodde i husa, han var i bygningene, i fjøs og stall, i kjeller og på loft, på gard og seter. Folk var ute for'n alt i ett. Døm

snakka med'n, ga'n mat og drikke og stella vel med han. Det sto døm seg best på.

Han Elling Musehaugen såg'n da han holdt på med tømmerkjøring i Snarskogen borti ved Danmark. Da fikk'n sjå ein stuttfallen mann som hadde grå klær og raud luve. Denne karen holdt på å leike seg med å hoppe over vindfall. Det låg så høgt at ikkje ein vaksin kar nådde å ta oppunder det. Denne vesle mann holdt på å sprette seg over, fram attende ei stund. Han Elling stod og såg på et bel, men så vart'n redd og reiste heim på setra, enda det ikkje var mange stokkane att å benne. Etter gvila fekk han son sin han Hellek med sei. Han så at stokkane låg så vrangt at han måtte ha hjelp. Men da såg døm ingenting, verken far eller noka anna bortmed vindfallet.

Døm dyrka tussen i den tida. Det vart børi ut rømmegraut til'n om julekvelden. Grauten sette døm helst i forstaen. Somme hadde ei steinrøys døm sette inni. Andre stader var det i bergskorte eller ved eit tre døm sette grauten.

Han Klemmet Stalsbråten setra på Sølundssetra. Han såg hauga-følket fløtte med buskapen sin. Krøttera gikk så fint etter ein annan kløv — hesten fyst og småkrøttera til slutt. Døm fløtte frå Sølundssetra over Katten. Buskapen gikk beint i fjellet og vart borte der.

Katten eller Kattenberg er kalt så for ein gang vart ei katt ti'i inni fjellet der. Det hadde folk sti'i og sett på. Ho vart borte beint i fjellet, så døm.

På Storevass-setra vestpå Sølland marka var det tuss.

Utdrag: Frå gamle dagar. Andreas Mørck.

DYSTERT MINNE FRA SETERFJELLET

En vinterdag i 1832 gikk den 24 år gamle Ole Olsen Sevre fra Nore, seg fram gjennom Eggedal og over fjellet til Nore i Numedal. Uten ski og truger stampet han seg frem gjennom meterdyp snø, med en tung skreppe på ryggen. Den var fylt av tjuvgods som han dagen før, fredag 24. februar, hadde røvet fra skrepperekremmeren Sølvtølløv, eller Tollef Gjermundsen Kittilsland fra Veggli, som han hadde overfalt og myrdet nedi Eggedal.

Sevleguten, som Ole Olsen ble kalt, hadde på forhånd "blinket" ut den velstående Sølvtølløv som sitt offer, for den unge odelsbonden fra Nore var en forherdet og kynisk kar. Han var en villstyring, sterk som en bjørn, og farlig når han ble sjenket. I sin hjembygd hadde han dårlig rykte, og mange der var redd ham.

I flere dager hadde han og Tølløv vanket omkring og festet på gårdene i Nedre Eggedal, og da hadde Sevleguten opptrådt som skrepperekremmerens venn og beskytter.

Men den dagen de skiltes, om formiddagen den 24. februar, stilte Sevleguten seg i bakhold i badstusvalen på gården Øvre Engar, hvor de begge hadde spist middag. Da Sølvtølløv dro forbi på ski — på veien til den avsidesliggende skogsgrenda Nedalen, listet Sevleguten seg etter, innhenter ham og myrdet sin venn på en bestialske måte.

Det var altså dagen etter han stampet seg frem til fots i den dype snøen, over fjellet på vei til sin egen seter — Slokudalssetra. Og der gjemte han alt tyvegods, det meste under fjøsgulvet.

Nesten tre år senere, om morgen torsdag 16. desember 1834, ble Sevleguten henrettet på en furumo — som senere er kalt Sevrelemoen — nær Stengelsrud et stykke nord for Kongsberg. Men han tilsto aldri rovmordet på Sølvtølløv, for han var en av de mest beinharde forbrytere man kjenner til i norsk kriminalhistorie.

Minnesteinen er reist ved den gamle veien fra Engarsroa til Nedalen. I dag går det en skogsbilvei der, og på oppsiden av den står steinen.

Kilde: Fra et avisutklipp.

GENERELLE BETRAKTNINGER OG PRAKTISKE OPPLYSNINGER

De fleste av oss – for ikke å si alle – hadde vel den tanke da vi valgte oss tomt og hytte i Kvisle hyttegrend at vi skulle få oss et fristed hvor vi kunne få hvile ut fra dagliglivets mas og stress for å samle oss krefter både fysisk og psykisk. Ikke minst alle forbud og påbud vi har hjemme og på arbeidsplassen, gjør at det er godt å komme til fjells. Men vi kommer nok ikke helt bort fra regler og bestemmelser i fjellet heller, om det hele skal fungere og vi skal føle oss vel.

Vi har derfor i kulturkomiteen funnet det hensiktsmessig å trekke opp noen retningslinjer for trivsel og velferd i hyttesamfunnet vårt. Det vi nevner er ikke ment som noe forbud eller påbud, men vi håper at alle forstår oss rett og lojalt følger våre velmente anvisninger til fordel for oss alle. Vi vil også prøve å gi noen tips om praktiske ting. Selv om de er kjente og selvfølgelig for mange av oss, kan de være til nytte for andre.

Velforeningen:

Det er dannet en velforening for hytteområdet vårt, og i de fleste festekontraktene er det anført at hytteeieren har rett og plikt til å være medlem av foreningen. Selv om ikke dette er påført din kontrakt, vil vi anbefale alle hytteeiere å bli medlemmer. Foreningen er kollektivt innmeldt i Norges hytteforbund, og vi har ved flere anledninger hatt god støtte fra Forbundet. Det er alltid en fordel å stå samlet når en skal fremme en sak.

Det betales en årlig rimelig kontingent til velforeningen. Regnskapet fremlegges på årsmøtet, som også godkjenner budsjett for kommende år. Årsmøtet velger også en komite som har ansvaret for skirenn påskeaften. Komiteen gjør et meget godt arbeide, og det er hyggelig å se hvilken interesse alle i hytteområdet viser for påskeskirennen.

Fjellveien:

Det er viktig for oss alle at vi med bil kan komme greit opp til hyttefeltet og at fjellveien til enhver tid er i god farbar stand. Det er ingen spøk å bli sittende oppe i fjellet med en ødelagt bil eller en vei som er føyket igjen av snø. Den første del av fjellveien fra riksveien og opp til Nilshølen kjører vi på privat bomvei som administreres av A/S Vergjedalsveien. Det er anledning til å betale årsavgift for å bruke denne del av veien. I motsatt fall må det betales bompenger for hver enkelt tur som da gjelder fra riksveien og til Nilshølen. Veien til hyttefeltet tar av like før Vergjedalsveien går i bru over Vergja fra østsiden til vestsiden. Herfra og opp til hyttefeltet er det grunneierne som holder veien vedlike og brøyter den om vinteren.

Etter veiloven § 55 ble det etter årsmøtet 1979 opprettet en kontrakt mellom grunneierne og velforeningen hvoretter et veistyre skal føre oppsyn med veien. Veistyret består av to grunneiere og to representanter fra velforeningen som velges for to år ad gangen. Veistyret skal kontrollere veiregnskapet som avsluttes pr. 30.6 hvert år, sette opp budsjett for kommende år samt komme med forslag om hva som skal gjøres på veien. Rapport avlegges på den årlige generalforsamling. Veiavgiften ble for budsjettåret 1979/80 fastsatt til kr. 460,- med rett til indeksregulering hvert 3. år. Alle hytteeiere plikter å betale avgiften pr. 30.6. Når avgiften er betalt får hytteeieren to kjørekort, som gjelder for budsjettåret. For kontrollens skyld skal kjørekortet ligge godt synlig i bilen ved parkering i hyttefeltet. For besøkende som ikke har kjørekort må det betales bompenger i kassen som står ved brua ved Markaset. Veistyret har oppnevnt enkelte hytteeiere som skal hjelpe grunneierne å føre kontroll med at bompenger blir betalt. Det er jo til felles beste at alle som bruker veien er med å betale for dette. I forbindelse med snøbrøyting vil det også bli ryddet parkeringsplasser. Det må være en selvfølge at disse plassene er til felles avbenyttelse. Det er således ikke anledning til å reservere seg plass på de parkeringsplas-

ser som er kjørt opp. En annen sak er det om en selv graver seg inn en privat parkeringsplass for sin bil.

Nødtelefon:

Velforeningen har for sine medlemmer montert mobiltelefon i brakken ved Metjørn. Nye medlemmer kan få utlevert nøkkel ved henvendelse til styret og betale en mindre avgift for drift av telefonen. Veiledning for bruk av telefonen og de viktigste nødtelefonnummer ligger ved telefonen.

Etter at vi fikk montert nødtelefon, kan vi føle oss mye tryggere ved opphold på hytta om det skulle bli behov for øyeblikkelig hjelp ved sykdom eller ulykker. Ja, startvansker med bilen eller om en skulle snø inne er leit nok om det ikke kan tilkalles hjelp. Husk også at en kan nå legehelikopter over telefon (02) 705570.

Vedhogst:

Vi – hyttefolket i Kvisle skog – er i den heldige stilling at vi har anledning til å samle oss hogstavfall til brenne. Det er en stor økonomisk fordel som vi skal sette pris på. Det ville bli en stor utgift om all brensel måtte kjøpes og fraktes fram til hyttene. Grunneierne gir oss anledning til å ta alt brenne som ligger på bakken etter hogsten, og det er det mye av i vårt område, derimot har vi ikke anledning til å hogge ned virke som står på rot. Her har vi en spesiell bønn til hytteeierne: Vær snill å la de gamle, tørre furutrærne fra tidligere skogbranner få stå i fred. Det er et karakteristisk trekk i vårt nærmiljø som vi bør verne om. Blir disse tørrfuruene borte, vil mange av oss føle at noe verdifullt i området har gått tapt.

I forbindelse med vedhogst har vi nok en bønn, og det er at du skal tenke deg litt om før du starter motorsaga. Når vi kommer opp til den kjære hytta vår en weekend med håp om fred og ro, kan det hende at det smeller løs med larm fra motorsag fra flere kanter. Må du nødvendigvis bruke motorsaga, så prøv å få gjort dette arbeidet utenom helgene når det er lite folk i fjellet. Det er forøvrig god mosjon og helsebot i å bruke håndsaga. Var det ikke en tysk keiser som sin daglige trim saget ved med håndsag? Vi vil gjerne anbefale vedhogst på hytta som et fint og avstresende arbeide, men vel og merke uten bruk av motorsag i helgene.

Renovasjon:

Det er hyggelig å se hvor rent, pent og ryddig det er rundt alle hytter og ellers i terrenget i vårt hytteområde, så det med renovasjon ser ikke ut til å være noe problem. Vi skulle tro at folk flest samler sitt avfall i plastposer som kastes i avfallsdunken hjemme. Papiravfall kan brennes på hytta. Tomme hermetikk-bokser er det greit å skjære ut bunnen av og presse sammen. Det eneste på dette området som ikke fungerer helt bra, er at det på enkelte parkeringsplasser ikke har vært helt i orden. Det kan skrive seg fra en byggeperiode da folk har vært svært opptatt med å få hytta ferdig og av tankeløshet har lagt fra seg noe emballasje m.v., men dette skulle det være en lett jobb å rydde opp i.

Alle hyttene har vel montert bio-do, hvilket er en betingelse for å få bygge i vårt område. Går ikke gjæringen helt som den skal, kan det være en fin hjelp å bruke litt "Fertosan" e.l.. Det er et middel som brukes for å fremme gjæringen i komposthagen hjemme i haven, og som også viser seg å være svært effektivt i bio-doen. Fertosan kan kjøpes i frøforretninger og havesentra.

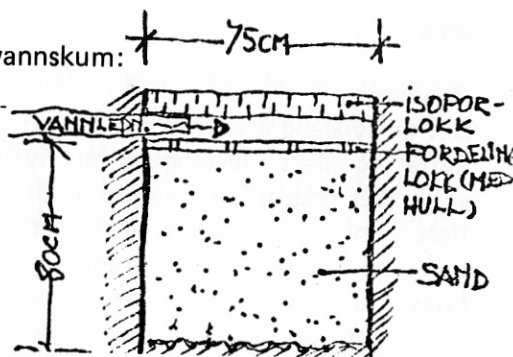
Vi har selvsagt ikke noe vannverk i hytteområdet, men hver enkelt hytteeier må selv sørge for det drikke- og vaskevann en har

bruk for. Den tidligere grunneieren monterte 5 frostfrie pumper med nedgravde brønnringer i området, nemlig ved Langetjørn, Lensmannslaugi, Metjørn og Fremstetjørn. Bruk for all del ikke makt på pumpehåndtakene vinterstid. I kulden er støpejernet sprøtt og resultatet er ødelagt pumpe med utgift for velforeningen til sveising av håndtaket. Bruk heller litt varmt vann ned i pumpa og det hele løsner. Ved montering av utslagsvask må det graves forskriftsmessig synkekum, slik at drikkevannskilde ikke forurenses.

Spillvann:

Godkjent løsning for spillvannskum:

Vedlikehold: Øverste sandlag må skrapes av når det er fylt av fett. (sjelden!). Kapasiteten kontrolleres lett ved at en ser om vannet renner raskt unna.

FAKTA OM PROPAN

De fleste av oss bruker vel propan til ett eller annet formål på hytta.

Vi bør derfor alle ha plakaten "10 Råd og Regler for alle som bruker propan" oppslått på veggen i hytta.

For husholdningsbruk finnes to størrelser på beholdere med 5- eller 11 kg's propaninnhold. Tabellen viser mål og vekt for disse:

MÅL OG VEKT	5 kg. fl.	11 kg. fl.
Høyde inkl. regulator (cm)	42	61
Diameter (cm)	30	30
Vekt tom (kg)	ca. 9	ca. 14
Vekt full (kg)	ca. 14	ca. 25

Er avstanden mellom flaske og apparat mer enn 1,5 meter, eller vil vi ha mer enn ett apparat knyttet til flasken, må vi legge kobberør fram til de forskjellige apparatene.

Alt utstyr fåes hos Progas forhandlere, og det er tillatt å utføre alt arbeid selv. Hvis det oppbevares mer enn 19 kg. propaninnhold, skal dette meldes til det stedlige brannstyre.

Denne plakaten i størrelse 21 x 30 cm. fåes hos PRO-GAS forhandlere.

Pipa på hytta bør feies en gang i året. Det er da enkelt å lage en kost av litt stive grankvister. Ved hjelp av ett lodd og tau skulle nå den meste av sota bli skrubbet løs.

Har vi leca-pipe, går det greit å lage en ring av litt stiv ståltråd istedet for kost. Den feier helt utmerket.

Er man plaget av nedslag av røyk ved en spesiell vindretning, anbefales en stormsikker pipehatt.

En betingelse for god trekk i pipa er også at hytta er forsynt med luftventiler.

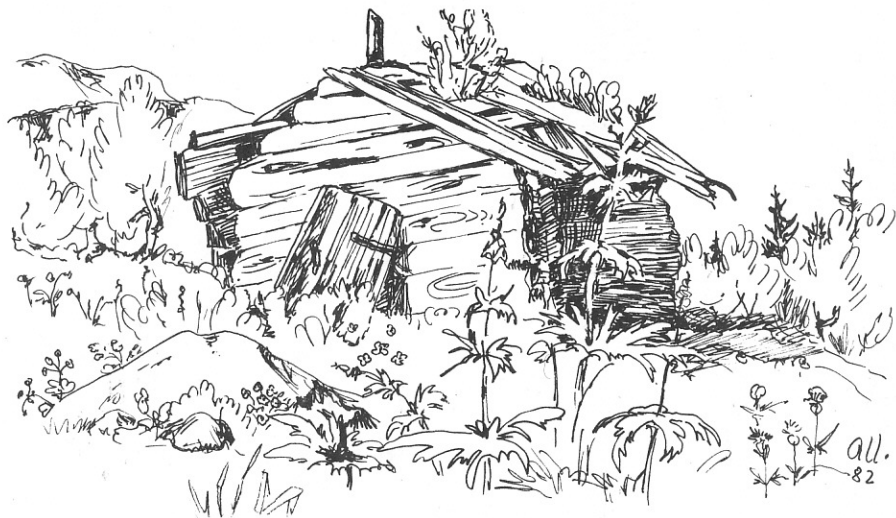
PARAFINLAMPER

Vi bør omgås parafinlamper med forsiktighet. Det er en fordel om lampa er fast montert så den ikke kan velte.

Sørg for at veken blir rensset og rettet av ved behov. Med en ren veke får vi bedre lys. Vær klar over at flammen lett øker, og kan sote kraftig hvis flammen skrues for høyt opp før lampa har blitt varm.

Over et lampeglass er det nokså sterk varme og treverket antennes lett på en meters avstand.

De fleste hengelamper er utstyrt med metallplate som beskytter mot varme i taket. Dette er sjelden på lampett eller stålampe. Vi kan beskytte taket mot denne varmen med en 12 – 15 cm rund metallplate, som vi henger 4-5 cm fra taket. Det anbefales å bruke spesiell lampeolje.

- og her har naturen overtatt